

MIȘCĂRILE DISIDENTE ADVENTISTE EUROPENE ÎN CONTEXTUL RESTRÂNGERII LIBERTĂȚII DE CONȘTIINȚĂ ÎN CADRUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

Ps. drd. Ciprian Corneliu CIUREA

Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, Romania

cipriancorneliuciurea@gmail.com

ABSTRACT: European Adventist Dissident Movements in the Context of the Restriction of Freedom of Conscience in the World War I.

Compromise by European church leaders, dissatisfaction with leadership decisions, alleged „new light”, personal issues of self-centeredness and the quest for high church positions have given rise on the stage of history to the largest splinter group in the Seventh-day Adventist Church from its origins to the present - the Reform Movement. The history of the Reform Movement is a sad history, a history of the struggle caused by persecution from without and, above all, the turmoil that has swept it from within. Reformism caught on in territories where people were trained and willing to accept authoritarianism and dictatorial control, with criticism of the Seventh-day Adventist Church virtually the ultimate religion and goal.

Keywords: *Conradi, Reform Movement, Adventist Church, dissident, non-combatant, World War I.*

Introducere

Acest articol reprezintă o parte din capitolul al doilea al Tezei mele de Doctorat intitulată *Rolul lui Ludwig Richard Conradi în dezvoltarea adventismului european și românesc* și își propune să ofere o perspectivă asupra modului în care, în contextul restrângerii libertății de conștiință în cadrul Primului Război Mondial, a apărut și s-a dezvoltat Mișcarea de Reformă¹, una din

---

1 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Sabatarieni în contextul vieții transilvane (sec. XVI-XIX). Doctrină, cult, organizare. Mănăstirile Sabatariene*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Vol. III., Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2019, pp.224-235.

cele mai mari grupări disidente din cadrul Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, de la origini și până în prezent.

Succesul misionar înregistrat de Ludwig Richard Conradi în câmpul european a sporit încrederea liderilor bisericii din Statele Unite în el, oferindu-i foarte multă libertate de mișcare în gestionarea problemelor ecleziastice în spațiul european. Astfel că, ceva mai mult de un sfert de secol, Conradi a fost cel care a luat deciziile majore, construind o biserică competitivă cu cea americană și cu un puternic simț misionar.

De asemenea, evenimentele internaționale care au precedat izbucnirea Primului Război Mondial, în vara anului 1914, au stimulat și mai mult misionarismul adventist european, un conflict militar iminent fiind perceput drept un semn al revenirii lui Isus Christos. Această perspectivă a paralizat aproape orice efort al liderilor de a analiza efectele unui asemenea conflict mondial asupra organizației și membrilor ei, lăsând nerezolvate foarte multe aspecte administrative în ceea ce privește relația Biserică – Stat.² Cert este că, la momentul izbucnirii Primului Război Mondial, adventiștii europeni nu erau pregătiți să facă față pagubelor pe care conflictul avea să le aducă asupra bisericii.

1. Biserica Adventistă din Europa în contextul Primului Război Mondial

Declanșarea Primului Război Mondial, în 1914, a așezat Diviziunea Europeană, care avea sediul general și cei mai mulți membri în Germania, într-o situație fără precedent, aici resimțindu-se cel mai mult efectele războiului. Biserica s-a simțit dintr-o dată izolată, contactul sediului european cu centrele misionare fiind întrerupt total, iar comunicarea cu liderii americani făcându-se dificil, prin intermediul țărilor rămase neutre.³ De asemenea, din punct de vedere financiar, Diviziunea s-a văzut în imposibilitatea de a mai plăti statele de plată pentru alte țări, iar patronajul german pentru diverse instituții a dispărut brusc, punând-le în mari dificultăți financiare. Totodată, multe săli de întâlnire adventiste au fost distruse, iar aripile puternicului avânt misionar european au fost frânte brusc.⁴ Acolo unde

2 R. W. Schwarz, *Light Bearers to the Remnant* (Mountain View, California: Pacific Press Publishing Association, 1979), 424.

3 Olanda, Danemarca și Elveția.

4 Howard B. Weeks, *Adventism Evangelism in the Twentieth Century* (Washington, D. C.: Review and Herald Publishing Association, 1969), 77 – 85.

lucrarea a continuat s-a făcut cu mari dificultăți, în condiții vitrege și cu mari sacrificii financiare.⁵ Multe Conferințe și-au pierdut substanțial din personal, iar cel rămas a fost nevoit să suporte reduceri salariale potrivit inflației. De asemenea, biserica a trebuit fie să închidă anumite instituții, fie să le cedeze statului pentru a fi folosite în timp de război.⁶

Problemele care au generat de departe cele mai mari probleme membrilor adventiști, în special celor din Germania, au fost politica de încorporare în armată și problemele legate de efectuarea unor activități vremelnice sau frecventarea școlii în Sabat. Această situație delicată, fără precedent, a fost generată de mai mulți factori. Pe de o parte, liderii europeni nu au profitat de experiența acumulată de Biserica Adventistă din Statele Unite în timpul Războiului Civil și nu au depus eforturi în timp de pace ca să-și familiarizeze guvernele, respectiv autoritățile militare, în ceea ce privește poziția adventistă privind poziția de necombatant și munca în Sabat.⁷ Pe

---

5 *Review and Herald*, vol. 95, nr. 27, 4 iulie 1918, 24.

6 Așa este cazul închiderii temporare a Seminarului Misionar din Friedensau, în 1917, din cauza lipsei atât a studenților, cât și a profesorilor. De asemenea, Biserica a cedat Sanatoriul adventist din Berlin către Crucea Roșie, pentru a fi transformat într-un spital militar, cu toate că a continuat să-l administreze, statul plătind cheltuielile pacienților militari. L. R. Conradi, „News From Central Europe,” *Review and Herald*, vol. 92, nr. 9, 18 februarie 1915, 9.

7 Adventiștii de ziua a șaptea au trebuit să-și definească atitudinea față de serviciul militar abia în vara anului 1862, când a izbucnit Războiul Civil American. Peter Brock, „When Seventh-day Adventists First Faced War: The Problem of the Civil War,” *Adventist Heritage* 1, nr. 1 (ianuarie 1974): 23 – 27.

Adventiștii s-au declarat oficial necombatanți la 1 august 1864, printr-o rezoluție a Conferinței Generale nou organizată, după ce guvernul american adoptase un proiect de lege cu dispoziții speciale pentru cei care obiectau din motive de conștiință. Privilegiul general de a evita serviciul militar prin comutare fusese abolit. În acest context, John Andrews a mers la Washington pentru a pleda în favoarea poziției de necombatant, demers ce s-a dovedit un succes. Astfel, cei mai mulți adventiști care se înrolau în armată aveau garantate servicii alternative (sanitar), în timpul Războiului Civil nefiind înregistrat niciun conflict major între adventiști și autoritățile militare. Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea nu a obiectat niciodată împotriva oricărei forme de serviciu militar. Principiul era acela de a coopera cu autoritățile în toate aspectele posibile, până când ordinele intrau în conflict cu Legea lui Dumnezeu.

Pentru studiul dezvoltării poziției de necombatant în Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea vezi: Ron Graybill, „This Perplexing War: Why Adventists Avoided Military Service in the Civil War,” *Insight* 9, (10 octombrie 1978): 3 – 8;

Declarația oficială a Bisericii Adventiste cu privire la poziția de necombatant este redată de Francis McLellan Wilcox, *Seventh-day Adventists in Time of War* (Washington, D. C.:

de altă parte, ei nu au oferit niciun fel de îndrumare membrilor despre cum ar trebui să procedeze în caz de război, desfășurarea rapidă a evenimentelor odată cu izbucnirea conflictului militar împiedicându-i să mai ofere consiliere membrilor în ceea ce privește chestiunile menționate.

Înainte de război, adventiștii din Europa efectuaseră serviciu militar ca recruți și, cu mici excepții, reușiseră să-și asigure ziua de odihnă liberă.⁸ Acum însă, Europa era în război, iar guvernele autocratice, precum cel al Germaniei, care nu aveau nicio prevedere pentru poziția de necombatant pe criteriile de conștiință, așteptau supunere totală din partea cetățenilor.⁹

1.1. Scindarea Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din Europa

Inevitabil, problemele legate de purtarea armelor și lucrul în Sabat nu au întârziat să apară. Dacă problema frecventării cursurilor sâmbăta de către copiii adventiști a fost rezolvată de liderii bisericii germane printr-un acord de compromis cu guvernul, în sensul că elevii trebuiau să vină sâmbăta la școală și să studieze Sfânta Scriptură¹⁰, problema recrutării obligatorii a reprezentat punctul nevralgic pentru biserică.

Inițial, adventiștii au refuzat să sprijine orice efort militar, ceea ce a condus la închiderea tuturor bisericilor dintr-o anumită zonă a Germaniei. Confrunțați cu această realitate, cunoscând și situația nazarinenilor pacifiști din Ungaria, care, pentru refuzul de a purta armele, au fost executați, liderii Bisericii Germane s-au aflat în fața unei presiuni fantastice exercitate de Ministerul German de Război.¹¹ Întors urgent de la o ședință de lucru a Comitetului Bisericii Adventiste din Londra, Ludwig Conradi, care era președintele Diviziunii Europene în acel moment, a aflat cu stupeoare că liderii adventiști din Germania cedaseră presiunii statului privind recru-

---

Review and Herald Publishing Association, 1936), 58. Ea este datată 2 august 1864 și semnată de Comitetul Executiv al Conferinței Generale (John Byington, J. N. Loughborough și Geo W. Amadon).

8 L. R. Conradi, „The Sabbath and the Military Service,” *Review and Herald*, vol. 84, nr. 39, 26 septembrie 1907, 12 – 15.

9 R. W. Schwarz, *Light Bearers to the Remnant*, 425. Vezi și R. W. Schwarz și F. Greenleaf, *Portadores de Luz* (Engenheiro Coelho: Imprensa Universitária Adventista, 2009), 364 – 365, 372.

10 R. W. Schwarz, *Light Bearers to the Remnant*, 220.

11 Scrisoare, Guy Dail către O. A. Tait, 6 octombrie 1914, DF 350b, EGWRC. Vezi și Peter Brock, „The Nonresistance of the Hungarian Nazarenes to 1914,” *Mennonite Quarterly Review* 54, nr. 1 (ianuarie 1980): 53 – 63.

tarea obligatorie. Președintele Uniunii Germane de Est, Heinrich Franz Schubert, după ce se consultase cel mai probabil cu Guy Dail¹², care era singurul lider al Diviziunii prezent în acel moment la sediul central, făcuse o declarație oficială către Ministerul de Război din Berlin, la 4 august 1914, în care consemna următoarele:

Exelenței Sale, Domnului General și Ministru de Război,

Întrucât adesea punctul nostru de vedere cu privire la datoria față de guvern, precum poziția noastră cu privire la serviciul militar și refuzul nostru de a servi în timp de pace sâmbăta (în Sabat) sunt considerate fanaticism, îmi iau libertatea, Excelență, să vă prezint în cele ce urmează, principiile adventiștilor de ziua a șaptea germani, în mod special acum, în situația de război prezentă.

În timp ce stăm pe temelia Sfințelor Scripturi și căutăm să îndeplinim preceptele creștinismului, păzind ziua de odihnă (sâmbăta) pe care Dumnezeu a așezat-o de la început, străduindu-ne să lăsăm deoparte orice muncă în această zi, totuși, în aceste vremuri tensionate, ne legăm împreună în apărarea „pământului strămoșesc” și, în aceste împrejurări, vom purta armele sâmbăta (în Sabat). În acest punct ne bazăm pe textul biblic din 1 Petru 2, 13 – 17.

(Semnat) H. F. Schuberth, Președinte¹³

Această declarație nu doar că nu a rezolvat nici pe departe problemele cu care se confrunta Biserica din Germania, dimpotrivă, situația s-a agravat și mai mult. Pe de o parte, deși mânați de intenții bune și sincere, prin această decizie luată în condiții de presiune, liderii europeni au respins și au compromis poziția oficială a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea exprimată de Conferința Generală, privind serviciul militar necombatant și respectarea Sabatului ca principiu nenegociabil, și, pe de altă parte, au sporit și mai mult presiunea pe care Ministerul de Război a pus-o asupra membrilor bisericii. Foarte mulți adventiști germani s-au conformat acestei

12 Guy Dail luase o decizie similară, cu câteva zile mai devreme, la o întâlnire a bisericii din Hamburg, argumentându-și punctul de vedere cu textul din Iosua 6, unde „copiii lui Dumnezeu au folosit armele și... au îndeplinit sarcini militare în Sabat.” J. M. Barbour, *World War I Military Crisis in the SDA Church: Did God Reject or Unite His People* (Manuscris), 3. DF 320, EGWRC.

13 H. F. Schubert, *Wächter der Wahrheit*, 4 august 1914, 5 – 7, Kampfschriften der Abfallbewegung, AHC.

noi politici care înlesnea oarecum lucrurile pentru ei. O altă parte dintre membri au reușit să-și aranjeze încadrarea ca necombatanți în domeniul sanitar. Alții însă au luat o poziție extremă refuzând să participe sub orice formă la război, îngreunând situația liderilor biserici.

În fața unei astfel de atitudini, conducerea bisericii a fost forțată să reafirme în fața Ministerului de Război poziția inițială. Astfel, la 5 martie 1915, Conradi, împreună cu H. F. Schubert și P. Dinhaus, au semnat o declarație adițională, prin care își exprimau acordul cu poziția exprimată inițial. Declarația menționa faptul că:

... la izbucnirea războiului, liderii organizației din Germania, cu de la ei putere, i-au sfătuit pe toți membrii bisericii aflați în serviciul militar în întreaga țară, în condițiile și nevoile stricte ale patriei, să îndeplinească îndatoririle care li se impun ca cetățeni, conform Scripturii, și să facă cu stăruință sâmbăta așa cu fac și alți soldați duminica.¹⁴

Deși trimisă în numele Diviziunii Europene, parte din Comitetul local s-a opus cu tărie, considerând această poziție foarte inadecvată.¹⁵ Demn de consemnat este și faptul că, liderii bisericii, în special Conradi, a căutat să lase impresia membrilor adventiști că au primit aprobarea tacită a Comitetului Conferinței Generale pentru deciziile luate. Acest fapt nu a făcut altceva decât să determine membrul de rând să creadă că întreaga biserică mondială gândește și acționează în direcția aceasta.

Tot în această perioadă, pastorul adventist Joseph Wintzen¹⁶ a scris o broșură controversată, intitulată *Der Christ und der Krieg*¹⁷, prin care a încercat să justifice moral și biblic războiul, argumentând faptul că Germania purta, în fond, un „război drept” și că, dacă Sfânta Scriptură permitea auto-apărarea în plan personal, atunci și „auto-apărarea unui stat” era permisă.¹⁸ Broșura a fost susținută pe scară largă de liderii Bisericii Ad-

14 *Wächter der Wahrheit*, 5 martie 1915, 6 – 7. Vezi și L. R. Conradi, „Um dieser Zeit willen,” *Zions-Wächter*, 21 septembrie 1914, 437 – 438; Daniel Heinz, „Church, Sect, and Government Control, a History of Seventh-Day Adventists in Austria, 1890 – 1975” (PhD. Diss., Andrews University, 1991), 115.

15 Helmut H. Kramer, *Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă*, trad. Florian Șerban (Pantelimon: Editura Viață și Sănătate, 2013), 22.

16 Pentru mai multe date biografice - <http://shana.adventist.nl/biografieen-3/joseph-wintzen/>. – 24.09.2022.

17 Joseph Wintzen, *Der Christ und der Krieg* (Dresden: 1915).

18 H. G. van Rijn, „De christen en de oorlog,” *Advent*, noiembrie 1982.

ventiste din Germania și Austria, deoarece încerca să justifice participarea adventiștilor la război prin intermediul unui concept de război bazat pe o perspectivă veterotestamentară, Dumnezeu fiind prezentat asemenea unui Conducător, care luptă pentru dreptate și pace.¹⁹ Impactul broșurii a fost foarte puternic în rândul adventiștilor germani, mulți dintre aceștia ajungând chiar să se roage pentru victoria armatei lor.²⁰

Un alt aspect, care a complicat și mai mult lucrurile, a fost și o declarație destul de voalată a lui Ellen White, în mai 1915, cu puțin înainte de moarte, prin care părea că sprijină poziția de combatant a adventiștilor din Europa. Într-o conversație cu fiul ei, la întrebarea „ar trebui ca ei (adventiștii europeni) să-și facă datoria până la sfârșitul timpului?” se presupune că ar fi afirmat faptul că „ar trebui să-și facă datoria până la sfârșitul timpului”.²¹ Nepotul lui Ellen White, Arthur L. White, explică faptul că, fiind bolnavă și nedorind să-i vadă împușcați pe adventiștii europeni, ea „lăsase, aparent, problema datoriei în sarcina conștiinței lor individuale”²². Chiar dacă afirmația e destul de ambiguă, liderii europeni au simțit că aceste cuvinte reprezintă un mesaj din partea lui Dumnezeu, justificându-le astfel poziția.²³

Cu siguranță, Conradi și ceilalți lideri germani au gândit pragmatic, în contextul războiului dorind să nu piardă-și membrii, asemeni nazarienilor, doar că pragmatismul nu este întotdeauna eficient în probleme de conștiință. Pentru prima dată de la transplantarea adventismului în Europa, sub presiunea unui sistem autoritar, Biserica Adventistă se afla în pericolul de a abandona convingeri și principii, trezindu-se în situația de a face compromisuri pentru a-și păstra libertatea și structura organizațională, fără a lua în considerare o altă abordare care să nu o ducă la un conflict de identitate.²⁴

---

19 Joseph Wintzen, *Der Christ und der Krieg*, 4 – 5.

20 Daniel Heinz, „Church, Sect, and Government Control”, 116 – 117.

21 Arthur L. White, *Ellen G. White and World War I* (Manuscris, 15 martie 1979), 2, DF 320b EGWRC.

22 *Idem.*, 4.

23 L. R. Conradi, „Zu allem futen Werk bereit,” *Zion-Wächter*, 2 decembrie 1918, 209 – 210. Vezi și L. R. Conradi, „Reiseeindrücke,” *Zion-Wächter*, 17 ianuarie 1916, 18.

24 Daniel Heinz, „Exklusivität und Kontextualisierung: Geschichte und Selbstverständnis der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland,” *Freikirchenforschung* (Jahrbuch), nr. 10 (2000): 31 – 50.

1.2. Apariția Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă

Din cauza declarațiilor liderilor cu privire la serviciul militar și la principiul respectării Sabatului, care se aflau în opoziție cu punctul de vedere tradițional adventist stabilit în timpul Războiului Civil din Statele Unite, mulți membri adventiști germani au început să protesteze foarte vehement.²⁵ Cea mai mare opoziție față de poziția conducerii bisericii a avut loc în Bremen, Germania, protestele fiind atât de puternice încât a fost nevoie de intervenția conducerii Conferinței pentru liniștirea mulțimii, care ajunsese în punctul de a nu mai putea încheia așa cum se cuvine, cu cântare și rugăciune, serviciile religioase.²⁶

Deși bine intenționați, totuși, certurile provocate de protestatari au așezat conducerea bisericii în ipostaza de a reacționa prin alte măsuri și mai inadecvate, excluzându-i pe protestatari fără procedura corespunzătoare, stârnind și mai multă înstrăinare, resentimente și împotrivire, aceștia întorcându-și toate armele împotriva bisericii.²⁷

Coroborat cu acest context, brusc, au apărut diverse persoane care au pretins că au avut diferite viziuni cu privire la momentul iminent al încheierii timpului de har și cu privire la iminenta *Parusie*, devenind astfel foarte dificil de stabilit cine făcea parte din grupul de disidenți și cine compunea grupul „vizionarilor”. Conducerea bisericii i-a perceput ca parte integrantă a aceleiași mișcări disidente.²⁸ Mai întâi Johann Wick, apoi alți membri laici au pretins că au experimentat viziuni similare, toți primind același semn

25 La fel se întâmplase și cu mulți adventiști care protestaseră împotriva unei sugestii similare făcută de James White. Ellen White scrisese despre acea situație din preajma Războiului Civil: „În Iowa, lucrurile au ajuns destul de departe și au degenerat în fanatism. Ei au confundat zelul și fanatismul cu conștiințiozitatea. În loc să fie călăuziți de rațiune și de o judecată sănătoasă, ei au permis simțămintelor lor să o ia înainte. Erau gata să devină martiri pentru credința lor... În loc să-și adreseze cererile Dumnezeuului Cerurilor și să se bizuie numai pe puterea Sa, ei au făcut apel la lege și au fost repinși. Ei și-au arătat slăbiciunea și și-au expus lipsa de credință. Toate acestea nu au făcut altceva decât să îi aducă pe păzitorii Sabatului, această grupă deosebită, în atenție și să-i expună unor poziții dificile în fața acelor care nu îi simpatizează.” Ellen G. White, *Mărturia pentru comunitate*, trad. Elena Oprița, 9 vol. (București: Casa de Editură Viață și Sănătate, 1997), vol. 1, 370 – 371.

26 Helmut H. Kramer, *Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă*, 23.

27 Aceștia au fost excluși mai degrabă de comitete, decât de Adunările Generale ale bisericilor, așa cum prevedea Regulamentul de ordine interioară. *Idem.*, 23 și 26.

28 *Idem.*, 24.

special pentru încheierea perioadei de probă: „Primăvara, când pomii cu fructe cu sâmburi (cireșii, prunii, piersicii, etc) vor înflori”. Deși era evident că o putere supranaturală strânge diferiți oameni laolaltă pentru a le oferi un mesaj pentru „timpul prezent”, totuși, din cauza stabilirea unor date exacte, liderii bisericii au fost convinși că „lumina cea nouă” nu provenea de la Duhul Sfânt.²⁹

Deși nimic eschatologic nu s-a întâmplat în primăvara anului 1915, cu toate acestea, „vizionarii” au fixat noi și noi date și, folosindu-se de declarațiile liderilor germani față de serviciul militar, au susținut că adventismul a devenit „Babilonul” și i-au îndemnat pe membrii bisericii să îl părăsească. Ulterior, au susținut că ei erau, de fapt, corpul legitim al Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea și că, prin urmare, aveau dreptul la zecimile, darurile și proprietățile bisericii.³⁰ De asemenea, au tipărit broșuri controversate, lăsând impresia că au fost publicate la Editura adventistă.³¹ Punctul culminant al crizei l-a reprezentat momentul când „reformatorii” au trimis documente către autoritățile guvernamentale prin care protestau împotriva războiului și a poziției de combatant. Atunci când liderii adventiști au fost confrunțați cu aceste documente, a devenit necesar să facă publică înșelăciunea și să respingă acuzațiile, fiind forțați ulterior de guvern să se decida

---

29 Johann Wick fusese recent recrutat în armată și, pentru că împreună cu un coleg au refuzat să fie vaccinați, au fost condamnați la șapte zile de închisoare militară la Berlin. El a pretins că a avut o viziune în noaptea de 11 ianuarie 1915 și că i s-a comunicat timpul încheierii perioadei de probă pentru omenire. De asemenea, a pretins că era chemat să comunice mesajul liderilor bisericii și că, în cazul unui refuz, era clar faptul că aceștia sunt într-o stare „căzută”. Wick și-a scris viziunea și a trimis-o la Editura din Hamburg, cu solicitarea de a fi publicată în periodicele bisericii. Pentru că a fost refuzat, după eliberarea din închisoare, a părăsit armata și a fugit la Bremen, unde l-a convins pe un prezbiter să-l ascundă. După ce a strâns bani, Wick a publicat o mică broșură pe care a trimis-o pasto- rilor și tuturor liderilor Bisericii Adventiste din Germania. R. W. Schwarz, *Light Bearers to the Remnant*, 452 – 453.

30 Principalul exponent al acestor disidenți a devenit Edmond Doerschler, care adusese acuzația că liderii bisericii furaseră proprietățile bisericii. Tot el a fost desemnat să reprezinte această grupare la discuțiile cu Conferința Generală din 1920. *Report of a Meeting With the Opposition Movement* (Friedensau: 21 – 23 iulie 1920), 21. Vezi și Helmut H. Kramer, *Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă*, 24.

31 Înainte ca la nivelul Conferinței Generale să se exprime oficial o poziție vizavi de serviciul militar, membrii excluși tipăriseră deja 10.000 de exemplare dintr-o broșură prin care încercau să demonstreze, prin pasaje din scrierile lui Ellen White, că Biserica Adventistă este „marea desfrânată” din Apocalipsa 17.

de gruparea disidentă.³² Se pare că o astfel de atitudine a fost luată sub amenințarea dizolvării și a confiscării fondurilor și proprietăților bisericii.³³

După încheierea Primului Război Mondial, aproximativ o mie de membrii adventiști excluși sau retrași din biserică de bună voie s-au organizat într-o nouă organizație care a purtat numele *Societatea Misionară Internațională a Adventiștilor de Ziua a Șaptea, având o direcție fermă, veche de la 1844; Uniunea Germană neclintită de la 1844*. Ulterior, după ce a găsit afirmații în scrierile lui Ellen White, care vorbeau despre o „mișcare reformatoare”, noua organizație și-a schimbat denumirea în „Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă”, socotindu-se parte a împlinirii acestor profeții.³⁴

În felul acesta, compromisul liderilor bisericii, nemulțumirea față de deciziile conducerii, pretinsa „lumină nouă”, problemele personale de ego-centrism și căutarea de a deține poziții înalte în biserică³⁵ au dat naștere pe scena istoriei celei mai mari grupări disidente din cadrul Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, de la origini și până în prezent – Mișcarea de Reformă.³⁶

2. Poziția Conferinței Generale în fața crizei Bisericii Adventiste europene

După încheierea Primului Război Mondial, atunci când căile de comunicare și situația politică au permis, președintele Conferinței Generale, Arthur Grosvenor Daniells, a decis să meargă în Germania pentru a investiga situația și pentru o primă încercare de a vindeca ruptura produsă în Europa. Din nefericire, el a găsit un grup disident organizat irațional și nestatornic, care funcționa deja în opoziție cu biserica și liderii ei.³⁷

32 Daniel Heinz, „Church, Sect, and Government Control”, 117 – 118.

33 J. M. Barbour, *World War I Military Crisis in the SDA Church*, 3.

34 Grupul este uneori denumit „Mișcarea de Reformă Germană”, deoarece își are originea în Germania. Helmut H. Kramer, *Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă*, 25 – 26.

35 R. W. Schwarz, *Light Bearers to the Remnant*, 445.

36 Daniel Heinz, „Church, Sect, and Government Control”, 120.

37 Ambii lideri purtători de cuvânt au părăsit ulterior Mișcarea de Reformă: Edmond Doerschler și-a înființat propria mișcare în Olanda, un an mai târziu, iar Spanknobel a devenit ulterior nazist. Helmut H. Kramer, *Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă*, 26.

2.1. Pași fermi spre reconciliere

În 1920, la Friedensau, în Germania, a avut loc o primă întâlnire cu scopul de a reconcilia grupurile aflate în opoziție, membrilor Mișcării de Reformă oferindu-li-se ocazia de a-și prezenta exhaustiv opiniile. De asemenea, președintele Conferinței Generale A. G. Daniells a reafirmat poziția de necombatant adoptată de Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea cu ani în urmă, poziție care permitea, totodată, fiecărui membru să-și urmeze propria-i conștiință. Pe de o parte, el și-a exprimat regretul că liderii comunității europene își asumaseră, în timpul războiului, declarații oficiale care încălcau principiul de necombatant, considerându-i vinovați atât pentru compromisul făcut, cât și pentru situația actuală.³⁸ Pe de altă parte, Daniells a considerat că, deși liderii bisericii europene erau vinovați pentru situația actuală, ei acționaseră cu bună credință. De asemenea, el i-a muștrat pe disidenți pentru înființarea unei organizații separate și dezbinatoare și pentru practici necinstite, cum ar fi asocierea numelui bisericii cu literatura critică la adresa guvernului, provocând greutăți foarte mari bisericii.³⁹

Chiar dacă unii din liderii germani și-au mărturisit greșeala și și-au cerut iertare, Ludwig Conradi, în autojustificarea sa, nu a părut deloc convins că acționase greșit:

... în ultimii 28 de ani, noi, ca popor, de dragul lucrării, i-am încurajat pe tinerii noștri din diferite țări să rămână în țările lor și să nu emigreze și le-am spus că, în atitudinea lor față de guvern, ar trebui să-și facă datoria și chiar să poarte arme și, în același timp, pe cât posibil, ar trebui să caute să devină liberi în Sabat. Ne-am poziționat la fel și în problema mergerii copiilor noștri sâmbăta la școală. Nimeni nu ne-a spus vreodată că poziția noastră este greșită, ci, mai degrabă, am fost încurajați să ne adaptăm condițiilor actuale și să facem tot ce putem mai bine.⁴⁰

Chiar dacă liderii bisericii germane și-au cerut iertare, iar președintele Daniells a pledat pentru iertare și reconciliere, liderii Mișcării de Reformă nu au fost dispuși să o acorde. Luând o atitudine de îndreptățire și

---

38 *Protokoll der Verhandlung mit der Gegenbewegung vom 21 bis 23 Juli 1920 in Friedensau* (Hamburg: Internationale Traktatgesellschaft, 1920). Vezi și A. G. Daniells, „Die Stellungnahme der Generalkonferenz zur Gegenbewegung,” *Zion-Wächter*, august 1920, 156 – 157.

39 R. W. Schwarz, *Light Bearers to the Remnant*, 452 – 453.

40 *Idem.*, 454.

gata să-i succedă în funcții, ei au cerut ca vinovații să fie îndepărtați din pozițiile de conducere. Dialogul de la Friedensau nu a schimbat cu nimic poziția liderilor reformiști.

În 1922, a existat o altă tentativă de remediere a situației, când reformiștii au cerut să fie ascuțați la Sesiunea Conferinței Generale din San Francisco. A. G. Daniells a respins această solicitare, pe considerentul rezultatelor înregistrate cu doi ani în urmă, la întâlnirea de la Friedensau. Kramer consideră că, privind retrospectiv, aceasta a fost o greșeală din partea sa.⁴¹

De asemenea, la sfârșitul anului 1922 și începutul anului 1923, liderii adventiști din toată Europa au întreprins o altă încercare de reconciliere, la Glad, în Elveția, desfășurându-se un Consiliu la care au fost adoptate mai multe rezoluții importante. Pe de o parte, liderii bisericii germane, precum L. R. Conradi, P. Drinhaus, H. F. Schuberth, G. W. Schubert⁴², au făcut următoarea declarație:

... poziția noastră în timpul războiului, așa cum a fost exprimată în diferite documente, a fost revizuită, și noi, prin semnăturile noastre, confirmăm din nou ceea ce a fost deja declarat la Friedensau în 1920, și anume, regretul nostru că au fost emise astfel de documente. Noi suntem în deplină concordanță cu declarația adoptată astăzi de Consiliu (2 ianuarie 1923).⁴³

Pe de altă parte, liderii europeni, după ce s-au sfătuit cu atenție cu privire la sfințirea Sabatului, serviciul militar și purtarea armelor în timp de pace și de război, au adoptat pentru prima dată și în unanimitate următorul punct de vedere:

Recunoaștem guvernele pământești ca fiind rânduite de Dumnezeu cu scopul de a asigura poporului lor binecuvântările ordinii, justiției și liniștii; că în exercitarea funcțiilor lor legitime, aceste guverne trebuie să primească sprijinul loial al cetățenilor lor.

Noi afirmăm dreptatea de a aduce tribut, obiceiuri și onoare guvernelor pământești, așa cum este poruncit în Noul Testament.

Noi venerăm legea lui Dumnezeu conținută în decalog, așa cum este explicată în învățăturile lui Christos și exemplificată în viața Sa.

41 Helmut H. Kramer, *Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă*, 32.

42 William A. Spicer, „Our European Brethren and Noncombatancy,” *Review and Herald*, vol. 101, nr. 10, 6 martie 1924, 5.

43 Francis McLellan Wilcox, *Seventh-day Adventists in Time of War*, 346 – 347.

Din acest motiv, respectăm Sabatul zilei a șaptea (sâmbăta) ca timp sacru; ne abținem de la munca obișnuită în acea zi, dar ne angajăm cu plăcere în lucrări de necesitate și milă pentru alinarea suferinței și ridicarea umanității; în pace și în război, refuzăm să participăm la acte de violență și vărsare de sânge.

Acordăm fiecăruia dintre membrii bisericii noastre libertatea absolută de a-și servi țara, în orice moment și în orice loc, în conformitate cu modul în care îi dictează conștiința personală.⁴⁴

Orice întâlnire sau dialog pe tema reconcilierii nu a înregistrat niciun rezultat notabil, din cauza spiritului inflexibil și mândru al reformiștilor. Toate demersurile de reconciliere întreprinse de Conferința Generală a Bisericii Adventiste au fost sortite eșecului din mai multe considerente. În primul rând, lucrurile s-au blocat, de fiecare dată, din cauza refuzului conducerii Mișcării de Reformă de a admite că și ei au avut parte de vină în tot acest context. În al doilea rând, liderii reformiști s-au simțit ofenșați când, după încheierea Primului Război Mondial, Conferința Generală nu a desființat Diviziunea Europeană și nu i-a condamnat și exclus pe cei care greșiseră în decizii în decursul războiului. Nefăcând astfel, considerau liderii reformiști, biserica a aprobat tacit greșelile înfăptuite. În al treilea rând, gândirea reformistă nu a lăsat, și nu o face nici în prezent, niciun loc exercitării responsabilității individuale înaintea lui Dumnezeu, instituția fiind chemată să-și asume responsabilitatea pentru fiecare dintre membrii ei. Din perspectiva lor, ea trebuie să își rezerve dreptul de a stabili reguli pentru oameni în cazul în care Biblia tace. Astfel, Mișcarea de Reformă a dezvoltat în timp un crez inflexibil.⁴⁵ În al patrulea rând, Mișcarea de Reformă învață că bisericii i-a fost conferită autoritatea să hotărască în probleme de religie, în ciuda declarațiilor fără echivoc făcute de Scriptură sau de Spiritul Profetic, printr-o astfel de abordare mișcarea apropiindu-se mai mult de catolicism decât de protestantism.⁴⁶

---

44 *Idem.*, 347.

45 Helmut H. Kramer, *Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă*, 27 și 32.

46 *Idem.*, 59.

De exemplu, vegetarianismul a devenit un test pentru calitatea de membru, deși Ellen White afirmă clar că „nu trebuie să facem din folosirea alimentelor din carne o probă în ceea ce privește frăția”. Ellen G. White, *Mărturii pentru comunitate*, trad. Dumitru Florea, 9 vol. (București: Casa de Editură Viață și Sănătate, 2000), vol. 9, 132.

2.2. Dezvoltarea ulterioară a Mișcării de Reformă

După încercările nereușite de reconciliere cu Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, Mișcarea de Reformă s-a organizat într-o Conferință Generală în 1925, moment în care și-a stabilit convingerile fundamentale și regulile organizatorice⁴⁷, bazându-se pe Cuvântul lui Dumnezeu și pe puține din *Mărturiile* lui Ellen White către biserică, care erau traduse în limba germană. Ulterior diferiți lucrători germani au fost trimiși în câmpul misionar să ducă mesajul reformist pe diferite continente. Mesajul a fost exportat, în principiu, oriunde a existat o comunitate substanțială de imigranți germani și a găsit acceptare oriunde cineva era dezamăgit de conducerea bisericii, indiferent de nivel.⁴⁸ Demn de consemnat este și faptul că, misionarii trimiși în Statele Unite, respirând aerul libertății, au înființat curând Uniunea Americană, organizație ce a devenit problematică pentru conducerea dictatorială a Mișcării din Germania. Abia prin 1982, americanii au reușit să se supună total dictaturii germane. Acest fapt arată că, istoria Mișcării de Reformă este o continuă luptă pentru conducere, bătălie în care reformiștii încearcă să rescrie istoria adventistă, potrivit-o unor concepții proprii despre cum ar fi trebuit ea să fie.⁴⁹

În 1948, conducerea Conferinței Generale din Germania a hotărât să acționeze prompt pentru aducerea în subordinea sa a Uniunii Americane. Când liderii americani au refuzat să predea conducerea la cerere, oficialul trimis să rezolve problema, printr-o singură semnătură, a dizolvat întreaga Uniune și i-a exclus pe liderii ei, stârnind un conflict care i-a împins pe unii membri înapoi spre Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea sau să renunțe complet la credință.⁵⁰

Același oficial, în 1951, la o altă sesiune a Conferinței Generale Reformiste, a înscenat o rebeliune, în încercarea de a ajunge președinte al Conferinței Generale. Pentru eșecul înregistrat, s-a retras cu aproape 45% dintre delegați și a organizat o altă mișcare. Grupările nou formate s-au luptat mult timp în justiție pentru putere și pentru dreptul de a folosi numele și proprietățile, rămânându-le puțină energie și timp să mai combată

---

47 Acestea au fost strânse într-o broșură intitulată *The Principles of Faith and Church Bylaws*.

48 Mesajul reformist a ajuns în Statele Unite, Canada, Australia și America de Sud.

49 Helmut H. Kramer, *Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă*, 35, 39 și 51.

50 *Idem.*, 39 – 40.

Biserica Adventistă. Cazul a fost soluționat totuși amiabil la un moment dat, cu înțelegerea să nu mai existe niciun litigiu cu privire la numele organizației. Astfel, Marea Schismă din cadrul Mișcării de Reformă a separat iremediabil cele două grupări, vechea grupare disidentă luându-și numele „International Missionary Society”, cu sediul în Germania de Vest, iar noul grup separat luându-și numele „Mișcarea de Reformă, 51”, cu sediul în Roanoke, Virginia, Statele Unite. Cea mai notabilă încercare de „împăcare” a lor a avut loc în 1967, la o Sesiune a Conferinței Generale a Mișcării de Reformă, 51. Deși nu exista încă nicio diferență între cele două grupări în ceea ce privește principiile de credință⁵¹, totuși, de teamă că își vor pierde pozițiile, liderii au respins inițiativa de reunificare.⁵²

2.3. Ludwig Conradi după sfârșitul Primului Război Mondial

Primul Război Mondial a lăsat urme adânci nu doar în Biserica Adventistă europeană ca instituție, ci și în sufletul liderului ei incontestabil, care, de câteva decade, luptase să o transforme într-o entitate misionară de neegalat, independentă financiar și chiar teologic de Conferința Generală din Statele Unite ale Americii. Cu toate acestea, libertatea decizională aproape incontrollabilă cu care conduseseră Diviziunea Europeană, deciziile greșite luate în contextul Primului Război Mondial, compromisurile făcute în relația cu autoritățile și apariția Mișcării de Reformă au făcut ca încrederea liderilor americani în Conradi să scadă vertiginos.

Prin urmare, după criza din Germania, la Sesiunea Conferinței Generale din 1918, au fost luate măsuri pentru a împiedica o Diviziune a Bisericii Adventiste să acționeze atât de independent în raport cu Biserica mondială.⁵³ După încheierea războiului, Diviziunea Europeană a fost desființată pentru o perioadă, bisericile din Europa ajungând subordonate direct Conferinței Generale. Conradi a fost pensionat, când a atins limita de vârstă, și a lucrat ulterior ca Secretar de teren în cadrul Conferinței Generale.⁵⁴ De asemenea, în anul 1922, americanul Lewis Harrison Christian

51 *Peace Committee Report (51 Movement)*, (Sao Paolo, Brazil: 4 septembrie 1967).

52 Helmut H. Kramer, *Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă*, 19 și 41.

53 R. W. Schwarz și F. Greenleaf, *Portadores de Luz*, 315. Vezi și Renato Stencil și Alex Voos, „Levantamento histórico da dissidência de L. R. Conradi. A historical survey about L. R. Conradi dissidence,” *Kerygma* 9, nr. 1, (semestrul I, 2013), 102 – 103. (87 – 114)

54 Era un post în mare parte lipsit de importanță decizională.

a fost numit la conducerea Diviziunii Europene. Toate aceste lucruri l-au afectat foarte tare pe Conradi, percependu-le ca pe un afront direct.⁵⁵

Concluzii

Dacă liderii conducerii germane, conduși de Conradi, ar fi fost credincioși lui Dumnezeu și s-ar fi ținut ferm de principiile adventiste, fără să facă vre-un compromis, căutând sfat și ținând cont de modul în care Biserica Adventistă mondială rezolvase anterior probleme similare, cu siguranță istoria Bisericii Adventiste germane, în particular, și a celei europene, în general, ar fi urmat o cu totul altă traiectorie. Cert este un lucru: Mișcarea de Reformă cu greu s-ar fi materializat și dezvoltat.

Istoria Mișcării de Reformă este o istorie tristă, o istorie a luptei cauzate de persecuția din afară și, mai ales, a tulburărilor care au măcinat-o pe dinăuntru. Sediul general al Mișcării nu mai este în momentul de față în Germania. Reformismul a prins în teritorii unde oamenii au fost formați și dispuși să accepte autoritarismul și controlul dictatorial, criticarea Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea fiind practic religia și obiectivul lor suprem.⁵⁶

Bibliografie:

Periodice:

- Conradi, L. R., „The Sabbath and the Military Service”, *Review and Herald*, vol. 84, nr. 39, 26 septembrie 1907.
- Conradi, L. R., „News From Central Europe”, *Review and Herald*, vol. 92, nr. 9, 18 februarie 1915.
- Conradi, L. R., „Reiseindrücke”, *Zion-Wächter*, 17 ianuarie 1916.
- Conradi, L. R., „Um dieser Zeit willen”, *Zion-Wächter*, 21 septembrie 1914..
- Conradi, L. R., „Zu allem futen Werk bereit”, *Zion-Wächter*, 2 decembrie 1918.
- Daniells, A. G., „Die Stellungnahme der Generralkonferenz zur Gegenbewegung”, *Zion-Wächter*, august 1920.

---

55 Johannes Hartlapp, „Eine vergessene Liebe: Ludwig Richard Conradi und die Adventgemeinde,” *Spes Christiana* 17, (2006): 71. (69 – 83)

56 Helmut H. Kramer, *Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă*, 46 – 47.

- *Review and Herald*, vol. 95, nr. 27, 4 iulie 1918.
- Schubert, H. F., *Wächter der Wahrheit*, 4 august 1914, AHC.
- Spicer, William A., „Our European Brethren and Noncombatancy”, *Review and Herald*, vol. 101, nr. 10, 6 martie 1924.
- van Rijn, H. G., „De christen en de oorlog”, *Advent*, noiembrie 1982.
- *Wächter der Wahrheit*, 5 martie 1915.

Bibliografie electronică:

- <http://shana.adventist.nl/biografieen-3/joseph-wintzen/>. – 24.09.2022.

Correspondență:

- Scrisoare, Guy Dail către O. A. Tait, 6 octombrie 1914, DF 350b, EGWRC.

Manuscrite:

- Barbour, J. M., *World War I Military Crisis in the SDA Church: Did God Reject or Unite His People*, Manuscris, DF 320, EGWRC.
- White, Arthur L., *Ellen G. White and World War I*, Manuscris, 15 martie 1979, DF 320b EGWRC.

Teze și Dizertații:

- Daniel Heinz, „Church, Sect, and Government Control, a History of Seventh-Day Adventists in Austria, 1890 – 1975” (PhD. Diss., Andrews University, 1991), 115.

Documente speciale:

- *Report of a Meeting With the Opposition Movement*, Friedensau, 21 – 23 iulie 1920.
- *Peace Committee Report* („51 Movement), Sao Paolo, Brazil: 4 septembrie 1967.
- *Protokoll der Verhandlung mit der Gegenbewegung vom 21 bis 23 Juli 1920 in Friedensau*. Hamburg: Internationale Traktatgesellschaft, 1920.

Cărți:

- Brock, Peter, „The Nonresistance of the Hungarian Nazarenes to 1914”, *Mennonite Quarterly Review* 54, nr. 1 (ianuarie 1980): 53 – 63.
- Brock, Peter, „When Seventh-day Adventists First Faced War: The Problem of the Civil War”, *Adventist Heritage* 1, nr. 1 (ianuarie 1974): 23 – 27.

- ♦ Graybill, Ron, „This Perplexing War: Why Adventists Avoided Military Service in the Civil War,” *Insight* 9, (10 octombrie 1978): 3 – 8.
- ♦ Hartlapp, Johannes, „Eine vergessene Liebe: Ludwig Richard Conradi und die Adventgemeinde,” *Spes Christiana* 17, (2006): 69 – 83.
- ♦ Heinz, Daniel, „Exklusivität und Kontextualisierung: Geschichte und Selbstverständnis der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland,” *Freikirchenforschung* (Jahrbuch), nr. 10 (2000): 31 – 50.
- ♦ Kramer, Helmut H., *Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă*, Trad. Șerban Florian, Pantelimon, Editura Viață și Sănătate, 2013.
- ♦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, *Sabatarieni în contextul vieții transilvane (sec. XVI-XIX). Doctrină, cult, organizare. Mănăstirile Sabatariene*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Vol. III., Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019.
- ♦ Schwarz, R. W. și Greenleaf, F., *Portadores de Luz*, Engenheiro Coelho, Imprensa Universitária Adventista, 2009.
- ♦ Schwarz, R. W., *Light Bearers to the Remnant*, Mountain View, California, Pacific Press Publishing Association, 1979.
- ♦ Stencel, Renato și Voos, Alex., „Levantamento historico da dissidencia de L. R. Conradi. A historical survey about L. R. Conradi dissidence,” *Kerygma* 9, nr. 1, (semestrul I, 2013): 87 – 114.
- ♦ Weeks, Howard B., *Adventism Evangelism in the Twentieth Century*, Washington, D. C., Review and Herald Publishing Association, 1969.
- ♦ White, Ellen G., *Mărturii pentru comunitate*, Trad. Dumitru Florea, Vol. 9, București, Casa de Editură Viață și Sănătate, 2000.
- ♦ White, Ellen G., *Mărturii pentru comunitate*, Trad. Oprița Elena, Vol. 1, București, Casa de Editură Viață și Sănătate, 1997.
- ♦ Wilcox, Francis McLellan, *Seventh-day Adventists in Time of War*, Washington, D. C., Review and Herald Publishing Association, 1936.
- ♦ Wintzen, Joseph, *Der Christ und der Krieg*, Dresden, 1915.